

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

8. julij 2022

št. 25/2022

UVODNIK

ICORN

DOGODKI

PRAZNI STOLI

POEZIJA

ZA MIR

ZGODILO SE JE

Spoštovane, spoštovani,

z urednico Majo Ferjančič sva vam poleti obljubili dva Tednika in julijski je pred vami, avgusta pa vas bo številka razveselila v petek devetnajstega. V tej številki sta posebne pozornosti vredni udeležba naših pesnikov in pesnic na dvojezičnem pesniškem branju v Berlinu, ki se bo pričelo danes, in cikel radijskih oddaj, v katerih naša častna članica in dolgoletna predsednica mednarodnega Odbora za prevajalce in prevajalske pravice Simona Škrabec predstavlja književnost najjužnejše mehiške zvezne države Chiapas. Naj dodam, da se je tam leta 2019 odvijala konferenca mednarodnega PEN-a in da je bila Simona glavna pobudnica za ustanovitev PEN centra Chiapas, ki povezuje več staroselskih jezikov. Njena pobuda je spodbudila ustanovitev še dveh staroselskih PEN centrov – kečujskega in aromunskega, verjamem pa, da bo tudi druge. V času, ko se globalni svet zliva v popačeni in prirejeni angleščini, je bogastvo posamičnih jezikov izjemnega pomena.

V vročem poletju bi se morale naše aktivnosti umirjati, a številne vojne in spopadi v svetu nam ne dovolijo, da bi se potopili v toplo morje in pozabili na okolico. Včeraj smo tako pripravili mednarodni sestanek odbora Pisatelji za mir (od 16.00 do 19.00), ki ga začasno vodim. Namen sestanka je bila razprava o izzivih v času vojn in dialog o predlogih, kako se lahko odbor bolje odzove nanje. Prijavilo se je 79 delegatov iz 43 PEN centrov, v razpravi so sodelovali tudi člani in članice Slovenskega PEN-a Boris A. Novak, Milena Šmit, Aljaž Koprivnikar, Svetlana Slapšak in Janez Stergar, zapisnik je med reševanjem tehničnih vprašanj pripravljala Sara Katarina Zver, pri podpori vprašanj iz klepetalnice pa je sodelovala članica PEN centra San Miguel Neža Vilhelm. Vsem velika hvala za podporo in prispevek k srečanju. Z vami mi je bilo veliko lažje, saj me je močno skrbelo, kako bom vodila sestanek toliko udeležencev čez več ekranov. A smo uspeli vzpostaviti toplo kibernetško ozračje, v katerem so udeleženci nanizali mnogo dobrih predlogov, s katerimi lahko odbor nadaljuje izjemno preteklo delo v Mednarodnem PEN-u. Zgodovino in zasluge odbora je v svojem govoru posebej poudarila vodja kongresov, odborov in novih centrov Olha Mukha, prihodnji predsednik odbora iz Čila Germán Rojas pa napovedal, da bomo ohranili vse, kar je bilo dobrega v skoraj štiridesetletni zgodovini dela, seveda najprej tradicionalna Blejska srečanja.

Sestanek, ki je bil zastavljen v smislu nabiranja idej za prihodnje delo, sta zaznamovala dva negativna trenutka. Predstavnica Kurdskega PEN-a Berivan Dosky je z grenkobo ugotovila, da je kurdsko vprašanje v luči sprejema Finske in Švedske v NATO, lahko predmet trgovanja in da bosta skandinavski državi turškemu režimu predali kurdske aktiviste v zameno za svojo varnost. Upajmo, da ne bo tako (čeprav primer Assange govori zase), vsekakor pa bomo pobudo Borisa A. Novaka, naj odbor Pisatelji za mir piše pismo vrhu vojaške povezave, čim prej uresničili. Druga neprijetna intervencija je bila s strani predstavnice lani ustanovljenega Grškega PEN-a, ki je gladko zaničkala kulturno in jezikovno identiteto Makedoncem. Priznam, da me je tak odnos znotraj organizacije, katere Temeljna listina pravi »Članice in člani PEN so v vsakem trenutku dolžni zastaviti ves svoj vpliv za razumevanje in spoštovanje med ljudmi in narodi, se po najboljših močeh truditi za odpravo sovraštva in se zavzemati za ideal enega človeštva živečega v miru in enakosti enega sveta«, milo rečeno presenetil. Nedvomno je, da grški PEN zlorablja svojo vpetost v našo mednarodno organizacijo za širjenje političnih in nacionalističnih parol, ki ne sodijo v PEN. Hvaležna sem za intervencijo Borisa A. Novaka, ki je to zelo jasno povedal, osebno pa se bom obrnila tudi na Mednarodni PEN, kako lahko žaljive izpade v prihodnje zamejimo.

Pred letom dni smo komaj pripravili Bolgarski PEN, da je ločeno od državne politike, podprl Makedonce v njihovem boju za priznavanje kulturne in jezikovne identitete. Bilo mi je prav hudo za naše prijatelje, ki so na poti v Evropsko unijo že preveč pretrpeli.

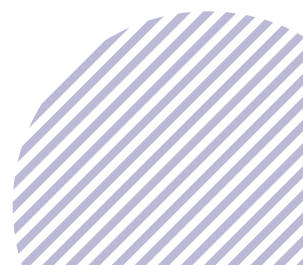
O pomenu pacifizma v času vojne je spregovorila Svetlana Slapšak, ki je bila leta 2005 nominirana za Nobelovo nagrado za mir kot ena od pobudnic gibanja 1000 žensk za mir. Pacifizem ne pomeni, da se žrtve prepusti agresorju, temveč je najprej upor vojni, ki se odvija tudi na skrivaj (kot trenutno ruski upor Putinovemu režimu). Tudi vse humanitarne akcije in pomoč napadenim žrtvam ni nujno, da so razpozavnanе v javnosti, enako diplomatski naporji za mir. Žal je diplomacija zašla v slepo ulico in je očitno neuspešna tudi za zaprtimi vrati. Vsi obiski evropskih in svetovnih državnikov za dolgo belo mizo v Moskvi niso agresorskih načrtov premaknili niti za ped. Zato je toliko bolj pomembno, da PEN dosledno upošteva načela človečnosti in opozarja države, naj ne kršijo med-državnih pogodb, ki so jih podpisale in naj ne omejujejo človekovih pravic, na kar je opozorila Milena Šmit.

V sproščenem pogovoru so udeleženci predlagali veliko konkretnih pobud: ustanovitev posebne skupine za pomoč in podporo Ukrajini, boljša medijska pismenost in promocija PEN-ovih vrednot na družabnih omrežjih, regionalna spletna srečanja, saj lahko penati iz posamezne regije bolje razumejo kompleksen položaj in ustrezno reagirajo nanj. V celoti so bili delegati zelo hvaležni, da so lahko spregovorili in sodelovali, tako da danes dežujejo pohvale za organizacijo in vodenje sestanka.

Sestanek je zaključil govor Tonyja Machame iz Kenijskega PEN-a. Vsem vsega presitim Evropejcem bo brez dvoma še dolgo zvenel v ušesih. Tony je opozoril na blokado izvoza ukrajinskega žita v Afriko, kar bo do konca leta povzročilo lakoto in umiranje prebivalstva na Afriškem rogu v Džibutiju, Etiopiji, Eritreji in Somaliji. Lakota in posledično socialni nemiri bodo vplivali tudi na pesnike, esejiste in pisatelje, saj »prazen želodec ne more ustvariti miselno polnih možganov in vsak človek je najprej želodec«.

Poslovali smo se s trdno odločitvijo, da vsak na svojem koščku Zemlje damo vse od sebe za boljši jutri in mir. Mogoče smo vsaj za trenutek našli nekaj odgovorov na večno vprašanje – kaj lahko storim?

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

Tanja Tuma

Predsednica Slovenskega centra PEN

POROČILO O UDELEŽBI NA GENERALNI SKUPŠČINI ICORN-a MED 8. IN 10. JUNIJEM 2022 V GDANSKU NA POLJSKEM

Slovenski center PEN že desetletje sodeluje z Mestno občino Ljubljana, ki je mesto zatočišče za preganjane pisatelje v mreži ICORN, kar je bila leta 2011 zasluga tedanjega predsednika Toneta Peršaka. Ker letos koordinatorka programa Jasmina Rihar in prihodnja koordinatorka programa Maja Ferjančič nista mogli na kongres, sem potovala v imenu Ljubljane jaz.

Sreda, 8. junij 2022

Program se je pričel z osnovnim tečajem, kako poskrbimo za rezidenta, ko pride k nam. Program je vodila direktorica sekretariata Elisabeth Dyvik z Basimom Mardanom in drugimi govorcami. Spoznali smo člane sekretariata (skupno 14), ki delajo na sedežu organizacije v norveškem mestu Stavanger. Dobili smo vrsto koristnih napotkov, udeleženci pa smo si tudi izmenjali primere dobrih praks. Ena glavnih težav je izhodna strategija – kako rezidentu pomagati, da se po dveh letih bivanja v mestu, postavi na noge.

Zvečer nas je županja Gdanska, gospa Aleksandra Dulkiewicz povabila v Artusovo hišo na slavnostni sprejem. Med gosti je bilo veliko ljudi iz mednarodnega PEN-a, čeprav sta organizaciji prekinili pogodbeno sodelovanje na področju raziskav posameznih primerov na terenu. Tako sem stike navezala z nemško-govorečim švicarskim centrom (g. Adi Blum), se pogovarjala z nemškimi, beloruskimi in drugimi člani PEN-a, imela pa sem tudi veliko čast izmenjati nekaj besed z gospo županjo, ki je izjemna osebnost mesta Gdansk.

Četrtek 9. junij 2022

V Evropskem centru Solidarnosti, v pristanišču mesta Gdansk, kjer se je začelo tudi istoimensko gibanje, nas je najprej pozdravila gospa županja, nato pa predsednik upravnega odbora ICORN-a Chris Gribble. Uvodoma so nastopili tudi književniki in umetniki, ki so rezidenti ICORN-a v raznih mestih, kar je bilo na trenutke zelo ganljivo, saj vsi nosijo s seboj prtljago pregona in vojne. Osrednji govornik je bil nihče drug kot Nobelov nagrajenec za mir gospod Lech Walesa. Čeprav meni, da bo njegova ladja počasi ostala v pristanu in nehala pluti, saj se bliža osemdesetim, je s svojim govorom dvignil dvorano na noge in prejel stoječe ovacije. V njem tli upor mirovnika, ki je z vztrajnostjo in pogumom počasi začel rušiti komunizem. Kot naš preminuli Boris Pahor je Lech Walesa živa priča časov, ki so spremenili zemljevid Evrope. Razstava, ki je na ogled v delu Evropskega centra Solidarnosti je dvignila prenekateri spomin tudi iz časov nekdanje Jugoslavije. Sledil je panel županov in podžupanov mest z naslovom Kako naj delujejo mesta, da bi ohranila liberalno demokracijo, pluralizem, odprtost in kulturno raznolikost v času vojne na evropskih tleh? Popoldne je minilo v poročilih o delovanju, finančnem poročilu in pričevanju Pittsburgha, ameriškega mesta v mreži, kamor se je morala v nekem obdobju zateči tudi nekdanja predsednica Mednarodnega PEN-a Jennifer Clement. Na sporedu so bile tudi delavnice s področja psihologije, okrogle mize o demokraciji in kulturnemu bogatenju mest s sprejemom pregnanih umetnikov. Popoldne je bil organiziran voden ogled po točkah – pot Metropolitanka, kjer so odločno vlogo v gibanju Solidarnost odigrale ženske, večkrat po krivici v senci moških. Program se je zaključil z ogledom filma o položaju hazarskih umetnikov v Afganistanu in literarnem večeru na festivalu Evropski pesniki svobode (European Poet of Freedom Festival), kjer je bila med povabljenimi in nagrajenimi tudi Anja Zag Golob.

Petek, 10. junij 2022

Po pričevanju mesta Stockholm se je konferenca nadaljevala v deljenih sekcijah o psihologiji in moralni obvezi mest, da sprejemajo migrante. V zadnjih urah skupščine so se mirno odvijale volitve novih članov upravnega odbora in zahvala vsem, ki so bili aktivni v preteklih letih. Jasmina Rihar je bila izvoljena za članico Volilne komisije. Skupščina se je zaključila s filmom »Pisati v mestu« iranskega avtorja Keywana Karimija, pripovedoval pa je o grafitih v Teheranu, anonimnih, a vidnih kritikah režima. Keywana je bila leta 2015 aretiran samo zato, ker jih je posnel. Popoldne sva s podpredsednico nemškega PEN-a Astrid Vehstedt odpluli po reki Vistuli proti morju, mimo Evropskega centra Solidarnosti do polotoka Westerplatte, kjer se je med 1. in 7. septembrom leta 1939 odvijala prva bitka II. svetovne vojne, četudi se je sovraštvo med ljudi razlivalo že mnogo prej, od prihoda Hitlerja in Mussolinija na oblast. Čudno je bilo stati na mestu, kjer je nekoč zmagal nacizem, nedaleč od ladjedelnice, kjer se je v prah začel rušiti komunizem. Ko sem zrla proti vzhodu, me je obhajal grozovit občutek vedenja in videnja, da je vse, kar bo, nekoč bilo. In strastna, srčna želja, da bi našla čudežno besedo, ki bi lahko končala vojno.

Simona Škrabec, Enrique Pérez López, Manuel Bolom, Alicia Quinionez

Simona Škrabec

Chiapas, kjer se je tok časa ujel v glasove

Ker 7. julija v Mehiki praznujejo dan svobode izražanja, je Radio Slovenija 2. julija na Arsu posvetil prav tej državi, oziroma ustvarjalcem, ki ustvarjajo v najjužnejši mehiški zvezni državi Chiapas, ki meji na Gvatemalo. Tematski sklop je imel namen osvetliti predvsem literarno ustvarjanje v staroselskih jezikih v družbi, kjer so stare kolonialne razlike in predsodki še vedno zelo prisotni.

Zgodaj zjutraj so bile predstavljene tri pesmice, Juana Angélica Gómez s pesmijo »Spomin na otroštvo«, Adriana López s pesmijo »Ljubi me« in Lyz Sáenz s pesmijo »Pozabljeni«. Prvi dve pesnita v jezikih tsotsil in tojolabal, ki spadata v skupino jezikov Majej, tretja pa je predstavnica jezika zoque, ki je del širše skupine ljudstev Olmekov, najstarejše mehiške civilizacije.

V oddaji »Razgledi in razmisleki« je bil gost Enrique Pérez López, pisatelj, prevajalec in znanstvenik. Govori in piše v tsotsilšini in tseltalščini, v obeh najbolj razširjenih jezikih Majej, ki živijo na visokogorju v mehiški zvezni državi Chiapas. Bil je direktor Zveznega centra za staroselske jezike, umetnost in literaturo (CELALI). Je ustanovni član Združenja staroselskih pisateljev (ELIAC) in Zveze majejskih in zoque pisateljev (UEMZ). Bil je izvoljen za prvega predsednika večjezičnega centra PEN iz Chiapasa, ustanovljenega leta 2020. Poleg tega je bil imenovan tudi na različne vodilne položaje v raziskovalnih središčih in na univerzah v Chiapasu. V svoji domači vasi Chenalhó vodi tradicionalne obrede in prepeva starodavne pesnitve, znane pod imenom riot.

Predstavitve Chiapaške literature pa je dopolnila še oddaja »Izbrana proza« z odlomkom iz novele »Lačni ne bodo nikoli siti« Rosario Castellanos, ki je znala posebej pretresljivo dokumentirati prepadne razlike med obema skupnostma, med »Indijanci« in »ladinosi«, kakor pravijo tam potomcem španskih osvajalcev: »Pred vrati sta stala Indijanca: od utrujenosti sta soproja in ju je bilo težko razumeti. Špansko sta komaj lomila, a je vseeno razumela, da je z njima deklica, ki umira zaradi težkega poroda.« Rosario Castellanos se je rodila 25. maja leta 1925 v Ciudad de Mexicu, ampak starši so se takoj po njenem rojstvu preselili v mesto Comitán, v Chiapasu. Tam je preživela otroštvo in mladost. To okolje je za vedno ostalo prizorišče njenega literarnega ustvarjanja. Njeno ustvarjanje obsega poezijo, kratke zgodbe in romane, drame, eseje, pa tudi literarno kritiko in politične članke v dnevnem časopisju. Večina njenih proznih del je namenjenih opazovanju domačih krajev, predvsem chiapaškega visokogorja. Novela, iz katere izvira izbrani odlomek, pa je bila objavljena v knjigi z naslovom Ciudad Real leta 1960. "Ciudad Real", Kraljevsko mesto, je staro ime za San Cristobal de las Casas, ki je administrativno in kulturo središče chiapaškega visokogorja.

Sobotna predstavitev se je končala pozno zvečer, z »Literarnim nočnim«, namenjenem pesniku Manuelu Bolomu. Bolom je pripadnik ljudstva Majev, po rodu iz mesta Jucosic v provinci Huixtán. Je pisatelj, prevajalec in akademik, ki se izraža v jeziku tsotsil. Za svoje ustvarjanje je dobil številne pomembne literarne nagrade in je zelo aktivno prispeval k razvijanju sodobnega literarnega ustvarjanja, pa tudi k bogatenju same tsotsilščine. V svoji regiji sodeluje kot koordinator med javno upravo in staroselsko skupnostjo. Je tudi profesor na Medkulturalni Univerzi v Chiapasu v mestu San Cristobal de las Casas. Je član Filozofskega društva Mehike in Zveze za etno-ekologijo in biološko raznolikost znanja pri Novi Chiapaški šoli. »Urok za polastitev besed« in druge izbrane pesmi so izšle v pesniški zbirki iz leta 2021 pod naslovom Ptičja molitev.

Uvod v knjigo je na njegovo povabilo napisala Simona Škrabec, ki je pripravila tudi vse razlage in prevode za radijsko predstavitev Chiapasa.

POSLUŠAJ

08:00

Lirični utrinek: Juana Angélica Gómez, Adriana López, Lyz Sáenz

11:25

Oddaljeni zvočni svetovi: Chiapas, Mehika

14:30

Razgledi in razmisleki, ponov.: O kulturnem utripu v Chiapasu z Enriquejem Pérezom Lópezom "Želja, da ne bi drugi govorili o nas, ampak da bi mi sami povedali, kdo smo."

18:00

Izbrana proza: Rosario Castellanos: Lačni ne bodo nikoli siti

23:00

Literarni nočno: Manuel Bolom: Urok za polastitev besed

Dialogi med slovensko in nemško poezijo

6. julij 2022
MMC RTV SLO

Udeleženci prevajalskih delavnic med slovenskim in nemškim jezikom bodo med 7. in 11. julijem nastopili na dveh pesniških branjih v Berlinu. Organizatorji napovedujejo, da bo šlo za največjo predstavitev slovenske poezije na tujem.

Letos bodo vsi udeleženci nastopili na dveh branjih v Berlinu, med 7. in 11. julijem, pod naslovom Poetische Dialoge: Slowenien mit Deutschland, Österreich und der Schweiz.

Prvi dialog med slovensko in nemško pisano poezijo bosta v petek ob 20. uri v prostorih berlinske literarne hiše Lettrétage moderirala slovenska pesnika in literarna kritika Betty Kapun in Aljaž Koprivnikar. Zatem bo v ponedeljek sledilo branje slovensko-nemških prevodov vseh sodelujočih v berlinskem lokalu WATT.

Pesmi bodo brali v maternih jezikih nastopajočih in bodo na voljo v nemškem in slovenskem prevodu. Branju sledi še okrogla miza na temo prevajanja in promocije slovenske literature na tujem literarnem trgu, najavljajo.

"Zaradi svoje obsežnosti nedvomno velja za največjo mednarodno živo predstavitev slovenske poezije doslej – čeprav je za poezijo na samem frankfurtskem knjižnem sejmu dejansko zelo malo prostora," je zapisal Brane Mozetič iz Centra za slovensko književnost.

Dogodek pripravlja Center za slovensko književnost, sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, poteka pa v partnerstvu z berlinsko literarno hišo Lettrétage in kulturno institucijo WATT.

#EmptyChair

María Cristina Garrido Rodríguez:

Cuba

Kubanska pesnica in aktivistka María Cristina Garrido Rodríguez je bila 10. marca 2022 zaradi mirnih demonstracij na Kubi obsojena na sedem let zapora zaradi kršenja "javnega reda", "zaničevanja" in "upora". Skupaj s sestro je bila aretirana julija 2021. Garrido se v priporu sooča z zelo težkimi razmerami, vključno z zaprtjem v samici ter pomanjkanjem hrane in vode. Ko je bila pridržana, jo je eden od uslužbencev udarjal po rokah in nogah ter jo zgodaj zjutraj večkrat zbudil, da bi jo prisilil k vzklikanju "Naj živi Fidel" in "Naj živi revolucija". Ko je to zavrnila, so jo poslali v temno "kazensko celico" brez vode in sanitarij. V pismu iz zapora je Rodríguezova zapisala, da jo državna služba kaznuje za vsako pismo, ki ga napiše, vendar ne bo nehala dihati. "Duši me, ko moram pogoltniti močan impulz izražanja, ki me ohranja pri življenju in ne morem ostati nespremenjena spričo lastnih težav".

Mednarodni PEN obsoja njeno samovoljno zaprtje kot še en primer očitnih poskusov kubanske vlade, da bi cenzurirala tiste, ki izražajo kritiko vlade. Recimo NE cenzuri kubanskih umetnikov in pisateljev. Razširimo njeno poezijo po vsem svetu!

ALJAŽ KOPRIVNIKAR

**Ta pesem ki jo bereš
ni poškodovala nobenega človeka
ni resnična
in ne namišljena.**

Zamazani skozi prah in senco
na površini otroške roke, se najini
prsti srečujejo na stičiščih
in vzniknejo kot semena
zagrizene jutranje svetlobe.

Skrivajo se, razvpiti v svojem izgnanstvu,
skrivališča se razkrivajo, skrivnosti
pridejo na dan in laži postanejo
sporočila, ki jih je treba še napisati,
na stene komaj slišno, ko mine dan,
ko zamolknejo kriki.

Glasova, ki se v pesmi oglašata
sta avtohtona, udomačena,
a ne nujno predstavljata svojo živalsko vrsto,
zora je že pred njima prinesla svojo obljubo,
prazno ovojnico jutra.

Svetloba se tiho umakne, papir
po kapljicah kaplja v morje kot
plima, ki v mislih priključuje splav,
v počasnem spopadu s časom
razpadajoče stene krušijo omet
obljube mojega telesa, izreži ga.

Popolnoma, daj mu prostor,
v gnezdih ptic, brez imena.
Prepusti zvoku, se prerivati
skozi mene, ob predpostavki,
da sva še svobodna.

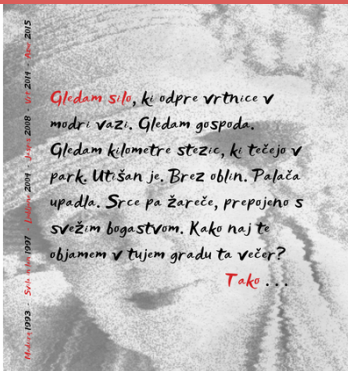
Pojdi globlje, pojdi globlje,
globlje, tukaj si že bil.
Očisti oči, umiri dihanje,
med željo biti
viden in videti napiši:
»dvojina prve osebe glagol obvarovati«.

Če oba zahtevava ta prostor,
komu ta prostor pripada?

Mykola Riabchuk

Rusko-ukrajinsko vojno si je vsekakor mogoče razlagati kot spopad civilizacij, političnih sistemov ter vrednot preteklosti in prihodnosti, pa tudi kot spopad realnosti in virtualnosti.

META KUŠAR: PRESTOL POEZIJE

V mesecu maju se je v Slovenski filharmoniji zgodil Prestol poezije Mete Kušar. Za vse tiste, ki ste ga zamudili, objavljamo povezavo do video posnetka.

[VIDEO](#)

VIDEO: TV Galeja

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 25/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: julij 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Patrick Tomasso